

Gespreksnotitie t.b.v. rondetafelgesprek over de Auteurswet

Renko Douze - onafhankelijk producent

www.eenvandejongens.nl

Naar aanleiding van de rondetafel van 30 maart aanstaande, formuleer ik graag puntsgewijs enkele gedachten over de Auteurswet en de uitwerking in de praktijk. Dat doe ik vanuit mijn praktijk als onafhankelijke producent van documentairefilms.

Financiering en auteursrechten

Om te beginnen zet ik kort uiteen hoe de financiering en exploitatie van een (bioscoop)documentaire totstandkomt. Het uitgangspunt in de Auteurswet is dat de producent van een film de exploitatie-bevoegdheid verkrijgt, teneinde de film te ontwikkelen, produceren en distribueren. De producent financiert de ontwikkeling en de productie van de film met behulp van (Nederlandse en internationale) subsidiënten (zoals het Filmfonds en CoBO), investeerders en vertoners (omroepen, streamers, distributeurs etc.). Deze financiers verwerven met hun bijdrage een aanspraak op de exploitatie-opbrengsten van de film: omdat zij hun oorspronkelijke bijdrage krijgen terugbetaald en/of omdat zij participeren in een eventuele winst. Deze aanspraken worden per project vastgelegd in een zogenaamd recoupmentschema.

Als er na de volledige financiering van de begroting sprake is van exploitatieopbrengsten, zoals bijvoorbeeld recette-inkomsten en licentieverkopen, worden deze verdeeld volgens dit recoupmentschema. In bijna alle gevallen vallen daarbij vrijwel de volledige exploitatieopbrengsten eerst terug aan de financiers. Pas als de productiekosten (grotendeels) zijn terugbetaald aan de financiers, is er sprake van winst. In de praktijk gebeurt dit zelden tot nooit, omdat de inkomsten uit exploitatie te gering zijn.

Billijke vergoeding / bestsellerbepaling

Met de documentairemakers met wie ik werk, kom ik vooraf, naast hun honorarium, een percentage in de winst overeen. De hoogte van dit percentage hangt mede af van de van de (door beide partijen) gedane voorinvesteringen en ligt meestal tussen de 25% en 50%. Dit percentage wordt berekend over de winst, dus ná de terugbetalingen aan de betrokken financiers. Omdat er -zoals gezegd- vrijwel nooit sprake is van winst, is dit aandeel van een regisseur in de meeste gevallen een theoretische, waar in de praktijk geen (of nauwelijks) geld voor terugkomt. Een uitzondering hierop vormen de zogenaamde revolverende middelen van het Filmfonds, die producenten in staat stellen de betrokken regisseurs en scenaristen het met hen overeengekomen aandeel in de opbrengsten uit te keren.

Ter illustratie: een van onze meest recente documentaires is in meer dan 25 landen gelicenseerd (voor bioscoop, TV en VOD). De volledige opbrengsten daarvan (een bedrag van ca. €65.000,-) wordt na aftrek van de fee van de betrokken sales agent, terugbetaald aan (enkele van) de betrokken financiers. Dankzij de revolverende middelen van het Filmfonds zal de regisseur hiervan in dit specifieke geval ca. 10% van terugzien; de producent niets.

Dit overigens terwijl exploitatie erg arbeidsintensief is. De lasten daarvan liggen bij de producent, terwijl deze van de opbrengsten dus (meestal) niets terugziet. Zo ontbreekt de financiële prikkel om te exploiteren. En toch doe ik het, omdat ik wil dat de films die ik maak hun publiek vinden; en niet op de plank blijven liggen.

Verbetering (inkomens)positie makers

Het is hoognodig de inkomenspositie van makers (inclusief onafhankelijke producenten) te verbeteren¹. Daarover lijkt nu sectorbreed consensus te bestaan.

Een van de voorstellen waarvoor wordt gepleit is het verankeren van een wettelijke aanspraak op opbrengsten uit VOD-exploitatie. Dat zou een mogelijke bijdrage aan deze ambitie kunnen zijn. Toch vrees ik dat we ons met dem voorgestelde wijziging niet rijk moeten rekenen. Mijn zorg zit erin dat de meeste makers er waarschijnlijk weinig mee geholpen zijn, en de onafhankelijke producent helemaal niet.

Die vrees komt onder andere voort uit het feit dat de exploitant vaak ook de opdrachtgever of co-producent is van de film/serie. Omdat elke euro maar één keer te besteden is, bestaat het risico is dat de exploitanten aan de voorkant lagere vergoedingen beschikbaar stellen aan de maker om zo hun extra kosten aan de achterkant (nl. de wettelijke VOD-vergoeding) te compenseren. Dan ontvangt de maker dus voor zijn werk (honorarium) een lagere vergoeding. Op deze manier neemt een maker dus een deel van het risico over: hij/zij krijgt een deel pas betaald, als de productie via VOD een succes blijkt te zijn.

Daarmee komt een groot deel van het geld dat een wettelijke VOD-aanspraak opbrengt terecht bij "blockbusters", maar dat is maar een klein deel van alle content. Er zijn veel meer (kleinere) producties, zoals de documentaires die ik met mijn bedrijf maak, waarbij relatief bescheiden inkomsten worden gegenereerd en/of waarbij het belang meer zit in de vertoning van de productie en de culturele waarde ervan, dan in het genereren van zo hoog mogelijke inkomsten. Een wettelijke VOD-vergoeding roemt wat er in de gehele keten wordt verdiend dus af ten gunste van vooral "blockbusters". Daarmee blijft er minder over om te investeren in nieuwe (kleinere) producties en zou het zo maar kunnen zijn dat de productieketen van die films en series (van maker tot exploitant) er juist op achteruitgaat. Dat zou lijden tot een verschraling van de sector, en daarmee het aanbod.

Kortom

Er is integraal beleid nodig om de inkomenspositie van makers (inclusief producenten) te verbeteren. De wijziging van de Auteurswet voor VOD is een maatregel met een beperkte, mogelijk zelfs averechtse, uitwerking. Daarom is het belangrijk om doelmatigere maatregelen in onderlinge samenhang te overwegen, alvorens al dan niet tot deze specifieke wetswijziging te besluiten.

¹ [Zie o.a. het rapport *De sector van documentaire producenten in beeld* \(Universiteit Utrecht, 2019\); \[https://www.producentenalliantie.nl/siteAssets/downloads/3380e2_74c2b2a37f294fd98598cfbdda0cf0fe.pdf\]\(https://www.producentenalliantie.nl/siteAssets/downloads/3380e2_74c2b2a37f294fd98598cfbdda0cf0fe.pdf\)](https://www.producentenalliantie.nl/siteAssets/downloads/3380e2_74c2b2a37f294fd98598cfbdda0cf0fe.pdf)